

Synagoga Remu

2010-07-23

Ulica Szeroka 40

Synagoga Remu i przyległy do niej cmentarz zajmują niewielki obszar o powierzchni zaledwie 4,5 ha, zamknięty pomiędzy ulicami: Szeroką, Miodową, Jakuba, Ciemną i Lewkową. Jest to unikalny zespół żydowskiej architektury i sztuki sakralnej, sięgający swymi początkami połowy XVI w., pełniący do dzisiaj rolę ośrodka życia religijnego krakowskich Żydów. W synagodze odbywają się sobotnie i świąteczne nabożeństwa, a cmentarz odwiedzany jest przez pobożnych Żydów z całego świata, pragnących pomodlić się nad grobami słynnych krakowskich rabinów, uczonych i wybitnych seniorów gminy. Jak przed laty, tak i dzisiaj najwięcej pielgrzymów przybywa na stary cmentarz w rocznicę śmierci najśłynniejszego z polskich rabinów, Mojżesza Isserlesa (1525-1572), zwanego Remu, zgodnie z kalendarzem żydowskim przypadającą 18 Ijar (kwiecień/maj).

Synagoga, po Starej druga z kolei w żydowskim mieście w Kazimierzu i dlatego nazwana pierwotnie Nową, została wzniesiona w 1553 r. przez Izraela ben Józefa, wnuka Mojżesza Auerbacha z Regensburga, a ojca Mojżesza Isserlesa, piastującego już w tym czasie stanowisko głównego rabina gminy krakowskich Żydów. W 1557 r. bożnica spłonęła lecz rychło została odbudowana dzięki pozwoleniu, które Izrael uzyskał jeszcze w tym samym roku od króla Zygmunta Augusta. Jej wzniesienie można przypisać krakowskiemu budowniczemu Stanisławowi Barankowi. Pierwotna budowla była niższa niż obecna. Jednonawowe wnętrze nakryte było prawdopodobnie sklepieniem kolebkowym i oświetlone nieistniejącymi dzisiaj oknami od wschodu i zachodu. Na piętrze drewnianej przybudówki przy północnej ścianie bożnicy znajdowała się pierwotna modlitownia dla kobiet. Sądząc z niewielkich rozmiarów tej budowli, służyła ona prawdopodobnie jako dom modlitwy dla wąskiego kręgu rodziny i przyjaciół fundatora.

Współczesny kształt architektoniczny bożnica uzyskała w trakcie gruntownej restauracji przeprowadzonej w 1829 r. W okresie okupacji hitlerowskiej w latach 1939-45 w bożnicy był magazyn impregnowanych worków na zwłoki i (w oddziale kobiecym) magazyn sprzętu straży pożarnej, przy czym ten ostatni znajdował się tam jeszcze po 1945 r. Bożnica została ogołocona z cennych przedmiotów kultu. Zniszczeniu uległa zabytkowa bima i większość ruchomego wyposażenia. Po zakończeniu wojny wróciła we władanie Żydowskiej Gminy Wyznaniowej i dzięki jej staraniom, w 1957 r. została odnowiona. Niektóre detale wystroju jej wnętrza, jak np. bima, bezpowrotnie zniszczone w czasie niemieckiej okupacji, zostały pieczołowicie zrekonstruowane lub też uzupełnione elementami obcymi.

Obecne bożnica Remu jest jedyną regularnie czynną modlitownią krakowskich Żydów, w związku z czym jej wnętrze zachowuje szczególną atmosferę i spójny funkcjonalnie i formalnie charakter, cechy jakich nie ma żadna spośród zachowanych bożnic krakowskich.